

Rudolf Steinerskolen i Oslo – historikk

Rudolf Steinerskolen i Oslo feirer sitt 100 års jubileum i 2026, en historie som omfatter tre ulike avsnitt eller faser, og tre generasjoner lærere. Inndelingen vi har valgt er årene 1926 – 1945; 1945 – 1970 og tiden etter 1970.

Ytre sett var de to første periodene preget av kampen for å overleve uten offentlig økonomisk støtte. Den tredje perioden frem til i dag, der offentlig tilskudd ble lovfestet, var først preget av sterk vekst og senere av kampen for å beholde den pedagogiske egenart i en tid med hyppige skolereformer.

1926 – 1945

Skolegrunnleggelsen fant sted høsten 1926, 7 år etter den første Waldorfskolen i Stuttgart, som var inspirert av Rudolf Steiners antroposofi og ideer om en ny «tregrening» av samfunnslivet. Både synet på barnets utvikling, men også på skolens plass og funksjon i samfunnet var impulsgivende for grunnleggerne. Grundige forberedelser lå bak, ikke minst var den første læreren, *Signe Roll (Wikberg)* et menneske på rette plass. Skolens første adresse var Oscars gate 10, et privathus der Steiner hadde holdt foredrag, men ble snart flyttet til Josefines gt 34, en «ordentlig» skole i elevenes øyne. Elevtallet steg i løpet av noen år opp til ca 100, med 7 klassetrinn, men både kollegiale og økonomiske problemer tårnet seg snart opp, og skolen måtte legges ned etter 10 års drift i 1936.

Parallelt hadde det imidlertid allerede fra 1932 kommet i gang steinerpedagogisk småklasseundervisning i «privat» regi i Bernhard Herres vei 43 på Smestad, drevet av ekteparet *Gulle Bruun* (1899-1988) og *Vult Simon*. Begge var opprinnelig engasjert som lærere i den offisielle steinerskolen, og fortsatte med sine småklasser etter at skolen ble lagt ned. Her ble altså *steinerpedagogikken* videreført, inntil Bruun og Simon i 1943 måtte flykte til Sverige. Foreldrene så seg om etter en løsning for sine barn. Hvem kunne bli lærer for dem, og hvor? Blant de som tok på seg å undervise elevene i deres fravær var *Dan Lindholm* (1908-1998) og *Christian Faye Smit* (1918-1982). Lindholm hadde 7 års erfaring som lærer ved Steinerskolen i Bergen, Smit var lektor og hadde vært elev ved den nedlagte skolen.

I de to siste krigsårene var det derfor en håndfull 7-9 åringer som ruslet rundt på Oslos vestkant med skolesakene i en mappe, uten skoleransel. De hadde fått beskjed om at hvis noen spurte hvor de skulle, skulle de si: til privatundervisning. De skulle til klassen og læreren sin som hadde hovedfag i en kjellerstue, ifølge anekdoten i nært naboskap med gryntende villagriser og kaklende høner.

1945 – 1970

Den lille steinerpedagogiske flammen som fantes, ble kjernen i et bål som fikk oksygen fra krigsårenes oppsamlede handlekraft. En krets av yngre mennesker hadde allerede før krigen samlet seg til studier av antroposofien, med sveitseren *Conrad Englert* (d.1945) som veiviser og inspirator. Englert hadde for øvrig også vært en sentral skikkelse i årene før 1926. Flere fra denne kretsen hadde tilbrakt de siste krigsårene i Stockholm og samlet seg rundt Lindholm og Smit med et sterkt initiativ om å restarte en offisiell Rudolf Steinerskole i Oslo. Av de mest profilerte kan nevnes *Kalle Brodersen* (1917-1998), *Jo M.K. Sandvik* (1916-2008) og *Jens Bjørneboe* (1920-1976). Det gikk raskt denne sommeren, en klasse 7-åringer var påmeldt, en stor tyskerbrakke ved Frognerparken ble leiet.

Slik gikk den første fasen nesten sømløst over i nygrunnleggelsen, men ikke helt. Da Bruun og Simon kom tilbake, ble de stilt overfor et fait accompli: at elevene fra deres private hjemmeskole var borte. Konflikten dette skapte ble langvarig, men endret ikke historiens løp. Gulle Brun tok opp barnehagevirksomheten sin. Høsten 1945 var den nye skolen i gang. Tyskerbrakken ga plass til alle, elevene strømmet til, og trangbodde år fulgte.

Nye lokaler fant man endelig på Smestad i 1950, også det tyskerbrakker. De kom til å huse skolen i 12 år fremover, en periode der det lyktes å bygge opp et solid pedagogisk omdømme med appell langt utover antroposofenes beskjedne krets. I denne annen «pionerfase» ble steinerpedagogikken eksponert for offentligheten på nye måter: skolebladets redaktør Jens Bjørneboe trådte frem som refser av den offentlige skole med romanen «Jonas» (1955), og antroposofene våget skinnen ved å opponere mot den gjengse vitenskapelige tolkning av utviklingslæren. Viktigst for det stigende omdømmet var likevel den pedagogiske hverdag, og det tette samarbeidet med foreldrene om å skaffe midler til driften og utvikle steinerskolen til et kulturelt møtested. Et vakkert julehefte ble utgitt, årvisse julemarked med konserter, elev- og dukketeater trakk publikum, blåseorkesteret Gjallarhorn ble skapt. De har i 60 år har gått foran skolen i Oslo 17.maitog.

Da skolen omsider klarte å reise sitt eget skolebygg på Hovseter i 1962, og brakketilværelsen var over etter 17 år, kunne man i noe grad puste ut fra det rent praktiske strev. Men å eie eget hus ga øket tillit. Nå fulgte en strøm av påmeldelser fra foreldre som ønsket en ny pedagogikk for sine barn. Tross knapphet på rom opprettet man parallellklasser fra 1962. «Urbygningen» ble supplert med Moelvenbrakker på vestsiden av skolegården (1965). Et generasjonsskifte blant lærerne begynte omtrent samtidig. I tillegg ble den 7-årige Folkeskolen avløst av den 9-årige Ungdomsskolen. På 10 år vokste skolen fra 7 til 18 klasser, de fleste med 30 elever i hver. Utviklingen handlet om alle tenkelige «dimensjoner»: flere elever, flere lærere, spisset fagkompetanse, egnede lokaler. Noe måtte skje. Skolen trengte først og fremst et nytt, stort bygg for å overleve. Den offentlige støtten gjaldt kun skoledrift, ikke bygg. Og driftsstøtten var smalt tilmålt. Lærerlønnene ble salderingsposten.

Etter 1970

I året 1970 hadde skolen 17 klasser og omkring 500 elever. Elevtallet i seg selv ble tungtveiende som argument, skolens oppslutning fra en synlig foreldregruppe likeså. Etter to års iherdig lobby lyktes det å bevege Oslo Kommune til å bevilge 10 mill til et stort nybygg. «Borgen», ble innviet høsten 1975 uten en øre i overskridelse. Steinerskolefargene vi ønsket i klasserommene måtte lærere og foreldre imidlertid selv male, på sommerdugnad. Det var det ikke midler til, bare grunningen!

De ti neste årene ble fylt av et nytt «kamp»-tema: å oppnå godkjenning for en 12-årig skole. Det var nå grunnlagt flere nye steinerskoler, og Steinerskoleforbundet, en realitet fra 1976, ble etter hvert reell part i forhandlingene, med Osloskolen og Bergensskolen i førersetet. Godkjenningen kom i flere runder, og de første elevene som fikk tilbud om å gå 12 år på denne steinerskolen, gikk ut i 1981, mens den endelige godkjenningen kom i lovs form i 1985. Anstøtsstenen gjaldt karakterene. Hvordan kunne våre elever som ikke fikk karakterer konkurrere om studieplassene? Ja hvordan avgjøre om de kunne fortjene studiekompetanse?

Skolens nye ansikt ble fra nå av *Salen* med månedsfester, konserter, eurytmi- og teaterforestillinger, elevrevy, kurs, foredrag og gjester for de eldre elevene osv. En særlig

begivenhet ble 12.klassingenes årvisse fremleggelser av årsoppgave etter 1.mars. Man erfarte at skolen med et slikt samlingsrom fikk styrket sin identitet.

For å virkeliggjøre idealet om en skole med teoretiske, kunstneriske og praktiske fag helt opp i videregående trinn, ble det også reist et tilbygg til Urbygningen (1981) som rommet smie og vevsal. Elevene fikk etter hvert kantine i samme bygning. Det var viktig for miljøet

Skolen vokste videre på 80-tallet, og trengte enda mer plass for paralleller på vg.trinn, smårom for elever med ekstra behov, delte klasser ved valgfag. På det meste hadde skolen 24 klasser og mer enn 600 elever. Foreldrene stilte seg nå i spissen for å reise ytterligere et klasse- og småromsbygg. Ved ferdigstillingen av «Midtgården» i 1991 var statsråd Gudmund Hernes invitert, ble synlig imponert, men åpnet ikke pengesekken. Dette måtte skolen klare selv! Og det skjedde, takket være foreldrene, deres kompetanse, offervilje og entusiasme.

Sett i tilbakeblikk skjedde det mye for å styrke samarbeidet skole/hjem i disse årene. Hvor avgjørende for elevene det er at lærer og foreldre står sammen, så langt det er mulig, for å gi det oppvoksende menneske en god ballast, ble mer og mer synlig i disse årene, og kalte på nye samarbeidsformer som måtte utprøves og testes.

Sakte, men sikkert har også skolens styreform tatt preg av samfunnsutviklingen. Det dreier seg om flere etapper. Behovet for transparens, innsyn i avgjørelser og medvirkning er alt sammen berettigede krav i et moderne demokrati. Rettsliggjøringen av både opplæringen og samfunnet generelt har definert forsvarlig ledelse så spesifikt at skolen skritt for skritt har blitt annerledes. Noen av endringene har utvilsomt vært til det bedre, andre ting vil stå til diskusjon: er dette «steinerskolen»? Men slik vil det alltid være.

I 1992 kom vedtaket om at 6-åringene skal begynne på skolen. Denne reformen var steinerskolene kritisk til, og fikk forståelse for at det faktisk er en realitet i begrepet *skolemoden*. Steinerskolens 6-åringer fikk slippe leseopplæring, men skulle formelt være skolebarn.

Skolen fikk snart bygsle en tomt i nærheten, og «Barnebråten», reist med statlig støtte sto ferdig til 6-åringene i 1998. Tross alt satte man seg i respekt med et helhetlig syn på barnets utvikling. Og statsråd Hernes lovet faktisk i Stortinget at også den offentlige skole i fremtiden skulle bli 6-åringsvennlig!

I 2014 måtte skolen legge ned sitt videregående trinn. Det ble for få elever som ville fortsette. Men mange av dem har valgt å gå på den eneste steinerskolen som tilbyr videregående undervisning i Oslo, nemlig Oslo By Steinerskole. Mange av lærerne der har tidligere vært lærere ved Rudolf Steinerskolen i Oslo.